UNIVERSITY of York

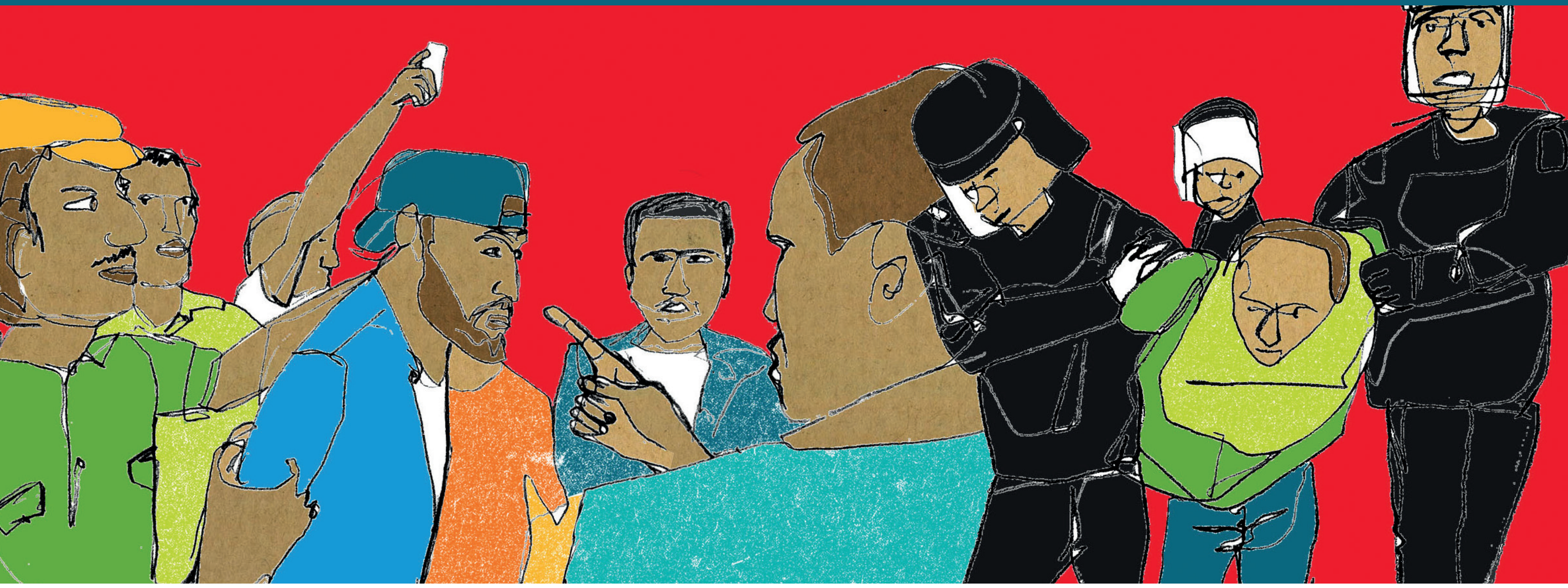

Kupinga unyanyapaa wa watetezi wa haki za binadamu

Njia ambazo watetezi wa haki za binadamu wanaona zinaathiri nafasi yao ya kazi na usalama wao. Ukandamizaji ni njia ya kawaida ya kuwazuilia, na hutokea kwa njia tofauti – kutoka kwa wito wa simu, mashtaka yasiyo ya kweli, kueneza uongo juu ya wanaharakati na kuwekelewa mashtaka. Madhara hasi ya unyanyapaji inaweza kuwa yasiyoonekana, ya hila, na ya kudumu. Yanaweza kusababisha vitisho zaidi na mashambulizi dhidi ya watetezi na ugawanyiko wa jamii. Kupinga unyanyasaji wa watetezi wa haki za binadamu ni muhimu kwa usalama na ulinzi wao, kama vile kukuza uhalali wa kazi yao ya haki za binadamu.

Utangulizi

Maoni juu ni nani watetezi wa haki za binadamu na nini na wanachofanya inategemea mazingira ya pale wapo, na mara nyingi siasa za nchi. Katika hali zingine, kuna ufahamu mdogo juu ya haki za binadamu kwa ujumla na kuhusu kazi ya watetezi wa haki za binadamu hasa. Hii inafanya iwe rahisi kwa wahalifu kutoa shaka juu ya matendo ya watetezi, nia na maadili zao, na kuunda hadithi za uongo juu yao.

Kubadilisha maoni ya umma: Mamlaka ya serikali na vyombo vya habari

Mamlaka za Serikali – kutoka kwa wakuu wa serikali na viongozi wa mitaa – wako na jukumu kubwa kuunda maoni ya umma ya watetezi wa haki za binadamu. Nchini Kolombia, watetezi katika utafiti wetu walizungumzia Rais wa zamani Álvaro Uribe anaendelea kushtumu hadharani watetezi wa haki za binadamu – ikiwa ni pamoja na kuwaita 'magaidi' na 'maadui wa serikali'.

Mbinu za unyanyapaa wa watetezi wa haki za binadamu hubadilika muda kwa muda na matokeo yao yanaweza kuwa ya hila. Kama mlinzi mwanamke anayeshughulikia haki za wafungwa wa kisiasa na waathirika wa migogoro huko Kolombia, alielezea:

> *Hivi karibuni, visa vya serikali kutuita magaidi zimepungua. Majadiliano haya yamepungua. Lakini kilichoendelea ni mashtaka kuwa 'watetezi wa haki za binadamu wanaopata ulinzi ni gharama kubwa.' 'Watetezi wa haki za binadamu wanajaribu kupata pesa'; 'Watetezi wa haki za binadamu husema kuhusu vitisho kujifaidi tu wenyewe'. Kuchapisha mambo kama haya katika vyombo vya habari inaongeza hatari kubwa kwa kazi yetu .... mashtaka haya yanaweza kuleta mgawanyiko kati yako na jamii unazofanya kazi nayo.*

Katika Misri, watetezi katika utafiti wetu walionyesha jinsi haki za binadamu zimepotoshwa na maafisa wa serikali ambao wamekuwa wakisema watetezi wa haki za binadamu ni 'mawakala wa kigeni', 'wasaliti' na 'hawapendi nchi yao ya Misri'. Katika Indonesia, watetezi wameitwa 'wasiopenda Uislam', 'wasiopenda maendeleo', na kuhusishwa na 'wanaharakati wa kujitenga'. Huko Kenya, watetezi wameitwa 'wasiopenda Nchi' ama 'wapenda rushwa.'

> *Zaidi ya kutuita magaidi, uharibifu mkubwa zaidi ni kukosewa heshima, jina letu nzuri, na utu wetu. Wanajua kwamba hii inaweza kufanya madhara mengi, kwa hivyo wameweka nguvu sana juhudi za kutukatili. Wanaeneza uvumi; wanatushambulia kwenye televisheni na redio. Ni uharibifu wa maadili yetu. Ni vigumu sana kukabiliana nao. Hakuna njia ya kupigana nao, hakuna njia ya kufikia vyombo vya habari kusema huo uvumi tu na sio kweli.*
>
> **Mwanasheria anayewakilisha waathiriwa wa uhalifu wa serikali, Colombia**

Vyombo vya habari vina jukumu kubwa katika kuunda maoni juu ya watetezi wa haki za binadamu. Katika nchi zote tano, watetezi walizungumza juu ya hatari zinazosababishwa na vyombo vya habari zinazopotosha. Katika Misri, watetezi katika utafiti wetu walizungumza kuhusu madhara mabaya ya kampeni za uharibifu dhidi ya haki za binadamu, uharakati, na shirika ambazo si za kiserikali. Kwa maoni ya mwanaharakati wa mwanafunzi,

> *Kitu kingine kinachofanya tishio – na sio ndogo – ni uchochezi kupitia vyombo vya habari; jinsi vyombo vya habari vinavyotumiwa na serikali kusema mtu yeyote anayefanya kazi kama mlinzi wa haki za binadamu anashtakiwa kwa uongo, na akifadhiliwa kutoka nchi za kigeni. [Vyombo vya habari] pia huwajulisha wananchi kutoa ripoti juu ya watetezi wa haki za binadamu ikiwa wanadai shughuli yoyote. Aina yoyote ya shughuli (kisiasa) inaonekana kama si ya halali.*

Maonyesho mabaya katika vyombo vya habari yamesababisha watetezi kupoteza msaada – hata kutoka kwa familia na wapendwa. Mtafiti anayefanya kazi juu ya haki za kiraia na kisiasa huko Misri, mwanamume, alisema,

> *Suala kuu ni kwamba wengi hawaelewi kazi yetu, kwa hivyo kuna pengo. Watu huathiriwa na uvumi juu ya haki za binadamu katika vyombo vya habari. Hata familia zetu na jamaa – wanaamini hii na wanaanza kuhoji. Kwa hivyo, unaweza kufikiria wale ambao hawajui sisi binafsi vile wanafikiria.*

> *Sisi ni mojawapo ya malengo ya kushambuliwa na vifaa vya vyombo vya habari nchini Misri. Hii inaweza kuchukua fomu kali sana kama maumivu ya kisaikolojia na kufikia uchochezi wa mauaji. Wakati mtangazaji wa TV ... kwa hadharani ananihukumu kwa kupokea fedha za kigeni na kupatia vijana mafunzo kwa malengo ya kupindua serikali, baba yangu aliniita, na hii inasababishwa shida ya kibinafsi kwangu.*
>
> **Mwanasheria wa haki za binadamu, mwanamume, Misri**

Mashambulizi yanayoenezwa na vyombo vya habari yanaweza kuwa na athari za kudumu. Watetezi wa haki za binadamu wanalazimika kuthibitisha 'kutokuwa na hatia' mbele ya mashtaka ya uwongo. Kama kundi la watetezi wa wanaume na wanawake kutoka Ciudad Juárez huko Mexico alisema,

> *Kuna mafikira mabaya juu yetu katika kijamii [kwetu]. Baada ya miezi ya uchunguzi na unapatikana kuwa na hatia inachukua miezi sita, mwaka mmoja, kukataa rufaa na kupatikana kwamba hauna hatia. Lakini kwa wakati huu, uko kwenye vyombo vya habari vya umma – hii ni tishio.*

Hata hivyo, watetezi katika utafiti huu pia walizungumzia umuhimu wa vyombo vya habari katika kuhamasisha umma juu ya kazi zao. Mara nyingi walipata usaidizi zaidi kutoka kwa stesheni ndogo ndogo za vyombo vya habari na walikuwa na uwezo zaidi wa kuwasiliana moja kwa moja juu ya kazi zao wenyewe kupitia viwanja vya vyombo vya habari vya kijamii.

Mikakati na mbinu za unyanyapaa

Mara nyingi mbinu za unyanyapaa wa waharakati na watetezi wa haki huwa ni juu ya dini, kitaifa, ubaguzi wa rangi au kijinsia kwa jukumu la kutia wasiwasi katika jamii na kuwapa watetezi kwa nuru mbaya.

Njia ya kawaida ni kutupa shaka juu ya madhumuni ya watetezi, kwa mfano, kwa kuwashtakia kupata fedha, kunufaika kisiasa, au kwa njia nyingine kutoka kwa uharakati wao.

Fedha mara nyingi hutumiwa kama msingi wa unyanyapaa, kwa mfano, kwa kuhoji kiasi cha fedha watetezi waliopokea, vyanzo vyao vya fedha, na nia za

wafadhili na watetezi wenyewe. Kama mlinzi wa Misri alivyonena, [Kuna] kutetea kwa utaratibu wa watetezi wa haki za binadamu na shirika zisizo za kiserikali kuhusu fedha .... pesa inaweza kuwa chanzo cha hatari na inaweza kutumika kwa urahisi kutupinga. "Watetezi wengine wanahutumiwa kama wala 'rushwa', au kama wanaojitolea ndio wajifaidi kivyao.

Njia nyingine yenye nguvu ya kudhalilisha watetezi ni unyanyasaji wa mahakama na uhalifu. Watetezi wengine katika utafiti wetu walishtakiwa chini ya sheria zinazozuia haki yao ya kujieleza, maoni, ushirika na mkusanyiko, na baadhi yao, walikuwa chini ya mashtaka ya udanganyifu. Watetezi walishindwa kulip gharama za kisheria za utetezi, uharibifu wa habari, kupoteza muda, na kutokuwa na uhakika na hofu.

Madhara ya unyanyapaa juu ya watetezi ni pana – ikiwa ni pamoja na kuogezeka kwa hali ya hatari kwao, kupoteza msaada wa umma, ubaguzi, kutengwa, shida ya akili na kihisia, na kupoteza fedha na rasilimali. Ukandamizaji pia huchangia kugawanyika na kuhamasisha jumuiya, jamii, na harakati za kijamii.

Jinsia na unyanyapaa

Kuna mwelekeo wa kijinsia kwa unyanyapaa. Kwa vitendo sawa navyo wanavyofanya, watetezi wa wanaume wanaweza kusifiwa na watetezi wa wanawake wanapigwa vibaya. Watetezi wa wanawake walizungumzia juu ya kubandikwa kama 'mama mbaya', 'wanawake walio huru', na 'makahaba' kwa sababu ya uharakati wao. Wengine walishtakiwa 'kuleta aibu' kwa familia zao. Watetezi wa wanawake wamekuwa pia wakiitwa kama 'waasi', 'waeneza uvumi', au ushawishi mbaya. Pia, hali ya ujinsia wao au ndoa inajadiliwa kwa kiasi kikubwa na kwa njia mbaya.

Wamekuwa chini ya unyanyasaji wa mtandaoni, mashambulizi, na kuenezwa juu ya maisha yao ya kibinafsi mtandaoni.

Watetezi wa wanawake pia walionelea kwamba unyanyapaji wao wakati mwingine haupati msaada kutoka kwa watetezi wengine, ikiwa ni pamoja na wenzake.

Watetezi wa haki za watu wa LGBTIQ * hushambuliwa na kuchukizwa na vikundi tofauti. Vitisho vinaweza kutoka kwa mtu yeyote anayehisi hisia za ukatili, hata hivyo makundi ya kidini na mamlaka ya serikali hutajwa mara nyingi na watetezi kama wahalifu.

> *Tumekuwa na matukio mbalimbali ya unyanyapaa na polisi ambapo wameshika na kunipeleka kwenye kituo bila kusomewa mashtaka. Walitunyapaa kwa sababu tulikuwa tunatembea na kondomu tukifanya kampeni ya afya ya ngono. Sio hayo tu – walikuwa wanadharau kazi ya haki ya binadamu. Walitushtaki ati tumenunua bidhaa ambazo wenzetu [wafanyakazi wa ngono] walidai tumeiba kutoka kwa wateja wao; kuuza madawa kwao; na ya kuwaibia tukifanya kazi ya ngono mitaani. Kwa wazi, hii inatuma ujumbe wa nguvu sana kwa umma kuhusu kazi tunayofanya. Ni hatari sana kwetu.*
>
> **mtetezi, Colombia**

Wafuasi wa watu wa LGBTIQ *, kama vile wanasheria wanaowawakilisha mahakamani, pia wamekuwa wakiwa na unyanyapaa. Kama mlinzi wa Misri LGBTIQ * aliona,

> *... wanasheria mara nyingi huhatarishwa na unyanyapaa na unyanyasaji ndani ya vituo vya polisi, ofisi za mashtaka, na mahakama. Wanasumbuliwa na huitwa 'wanasheria wa uhalifu', hivyo mara nyingi hawapendi kushughulika kesi hizi na wanapendelea kushughulikia kesi ya kisiasa.*

Watetezi wa LGBTIQ pia wamekuwa chini ya unyanyapaa kutoka kwa jumuiya za haki za binadamu na familia zao. Watetezi wanatuambia jinsi walivyoitwa majina ya kudharau, wakiambiwa kuwa wasizungumze juu ya maisha yao, na kuwaambia wasiingie katika maonyesho ya umma kama 'aibu' kwa harakati za haki za binadamu.

Kuimarisha uhalali wa watetezi

Licha ya unyanyapaa ambao walipata, watetezi wengi katika utafiti wetu walijua kuwa pia walishirikiwa

na kuheshimiwa – na jumuiya walizozitumikia, na waathirika wa ukiukwaji wa haki za binadamu waliowasaidia, na watetezi wenzao katika nchi yao, na makundi ya kimataifa ya haki za binadamu. Kama mwanamke mlinzi akifanya haki za watu wa LGBTIQ * nchini Kolombia alisema,

> *Watu wanaona watetezi wa haki za binadamu kama mpango mkubwa. Unajisikia uko na ulinzi; watu wanakuona kama uko na nguvu sana, maadili and aliyeundwa vizuri sana. Ni hisia nzuri. Ni kitu cha kujivunia. Kuna msaada mwingi.*

Kuwa kutambuliwa kimataifa kama mlinzi wa haki za binadamu – kama vile tuzo, ushirika na kampeni za umma – zinaweza kuwa na athari nzuri katika mashinani. Hata hivyo, watu wengine wanaohusika katika kukuza na kulinda haki za binadamu hawajitambulishi kama watetezi wa haki. Wengine wanafikiri kwamba neno hili linatumika tu kwa watu maarufu, wanaadhimishwa ambao wanakabiliwa na hatari, sio wenyewe. Wengine hujitenga kwa makusudi kujieleza wenyewe kama watetezi wa haki za binadamu, kwa sababu ya wasiwasi kuhusu tahadhari mbaya ambazo huvutia. Mlinzi huko Misri aliona,

> *Katika barabara, hatuwezi kusema sisi tunashikilia haki za binadamu, tunasema sisi ni shirika la kijamii – kupata imani ya watu kwanza – hata tunapowasaidia katika kesi."*

Vile vile, huko Kolombia, mlinzi wa haki za binadamu aliona, "kuna nafasi ambazo siwezi sema kuwa mimi ni mlinzi wa haki za binadamu kwa sababu sijui jinsi watu watakavyoitikia. Nitasema kuwa mimi ni mwanasheria badala yake. "

Watetezi wa haki za binadamu walirudia kusema kuwa ilikuwa muhimu kwa mamlaka za serikali kutambua hadharani jukumu la watetezi wa haki za binadamu na uhalali wa vitendo vyao. Kama mwanamke mlinzi kutoka Colombia akifanya kazi juu ya haki za wafungwa wa kisiasa na waathirika wa mgogoro alisema,

> *Jumuiya ya kimataifa inaweza kusaidia, lakini mamlaka za mitaa ni muhimu zaidi. Ni muhimu zaidi kwamba wanatambua kazi yako na kile unachofanya. Ikiwa wanaweza kutambua kile unachofanya kama kitu kinachofaa – hii inatoa fursa nyingi za hatua za usalama.*

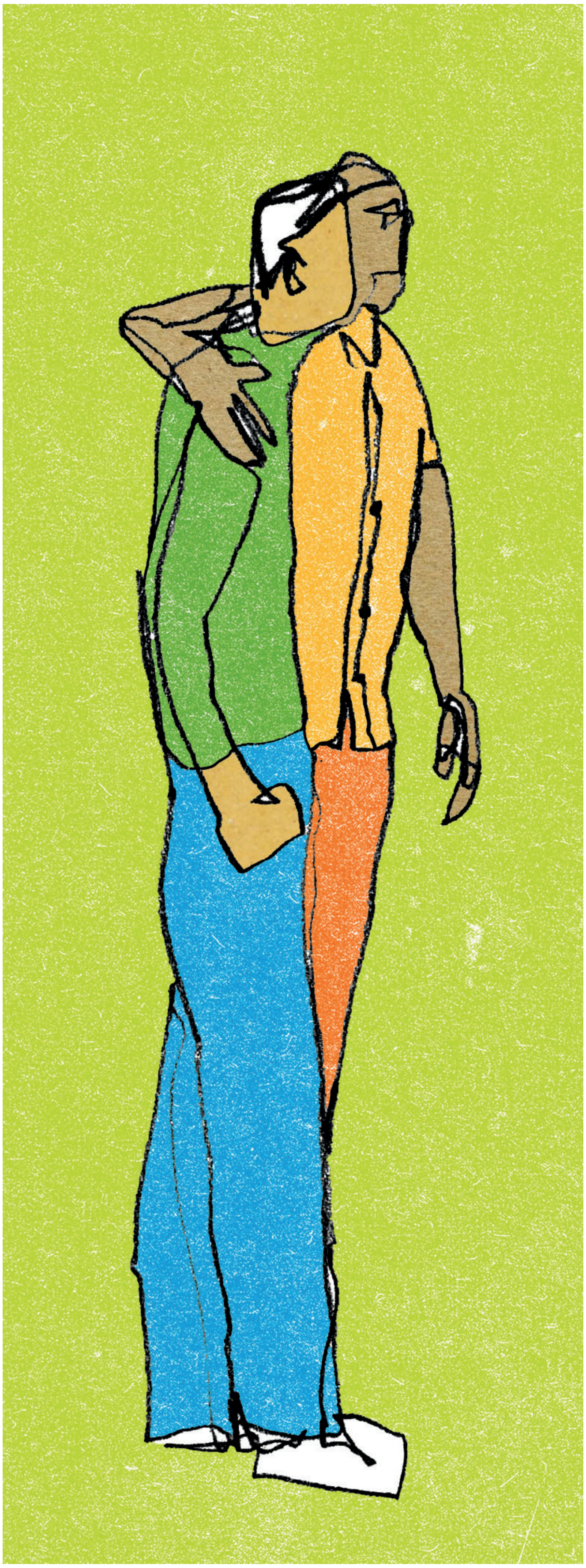

Mapendekezo

Ni muhimu kwa watunga sera, watendaji, na watetezi wa haki za binadamu:

- Kutambua na kufuatilia mbinu na mikakati ya njia za unyayapaa kwa watetezi wa haki za binadamu; pia kufuatilia athari zao za ngazi mbalimbali
- Kuwashutumu wanyanyasaji wa watetezi wa haki za binadamu pamoja na vitisho na mashambulizi yoyote dhidi yao: kutenda na kuleta wahalifu kwa haki
- Kutetea uondoaji na marekebisho ya sheria zinazozuia haki ya uhuru wa maoni, kujieleza, kusanyiko na ushirika, hasa sharia zile ambazo sinatumiwa kunyayasa watetezi wa haki za binadamu
- Kuhamasisha kupitia elimu maarufu kuhusu Azimio la Watetezi wa Haki za Binadamu na haki ya kila mtu kuendeleza na kulinda haki za binadamu
- Kutoa msaada kwa watetezi ambao wamepata athiri juu ya unyayapaa na kuhukumiwa kimakosa
- Kuendeleza mikakati ya kukabiliana na unyanyapaa wa watetezi wa haki za binadamu, na kujenga jumuiya za msaada kwao na uharakati wao
- Waombe serikali ili kutambua hadharani haki za binadamu na kuwalinda kwa njia ya sheria, sera, na mazoea ambayo yanaambatana na kanuni saba za utetezi mzuri zilizowekwa na Mwandishi maalum wa Umoja wa Mataifa juu ya hali ya watetezi wa haki za binadamu, Michel Forst (A / HRC / 31/55).

Kuhusu Mradi huu:
Taarifa ya Sera hii inatokana na matokeo ya utafiti ya mradi 'Kuepuka Hatari, Kumudu Usalama, na Kupokea Msaada' ambao unachunguza uzoefu wa watetezi wa haki za binadamu waliomo hatarini Kolombia, Meksiko, Misri, Kenya, na Indonesia.

Mahojiano na tafiti zilifanyika na zaidi ya watetezi wa haki za binadamu 400 kati ya Julai 2015 na Novemba 2016.

UNIVERSITY of York

Centre for Applied Human Rights
University of York
Yorkshire House
6 Innovation Close, York Science Park
Heslington, York YO10 5ZF
United Kingdom

+44 (0)1904 325830
cahr-admin@york.ac.uk

Mtafiti Mkuu
Alice M. Nah

Timu ya utafiti

Sherif Azer	Irina Ichim
Patricia Bartley	Katrina Maliamauv
Peter Cousins	Erick Monterrosas
Indria Fernida	Patrick Mutahi
Kholoud Hafez	Paola Pacheco Ruiz
Budi Hernawan	Emily Schmitz

Kwa taarifa Zaidi
securityofdefendersproject.org
security-of-defenders-project@york.ac.uk

Marejeo
Nah, A.M., Maliamauv, K. and Bartley, P. (2018) Countering the Stigmatization of Human Rights Defenders, Human Rights Defender Hub Policy Brief 5, Centre for Applied Human Rights, University of York: York, available at *securityofdefendersproject.org*

Mchoraji
Lara Luna Bartley

Kubuni
Design and Print Solutions

44135 – york.ac.uk/design-print-solutions